

Khảo sát đặc tính cấu trúc và khả năng quang xúc tác của vật liệu nano dạng thanh TNTs/TiO₂, 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ so sánh với Degussa P25

Phạm Thanh Mai¹, Nguyễn Dương Định², Tạ Ngọc Dũng^{2*}, Huỳnh Đăng Chính², Lưu Thị Hồng³

¹Khoa Xây dựng, Trường Đại học Kiến Trúc Hà Nội, Km 10, Đường Nguyễn Trãi, Quận Thanh Xuân, TP Hà Nội

²Viện Kỹ thuật Hóa Học, Trường Đại học Bách Khoa Hà Nội, Số 1 Đại Cồ Việt, TP. Hà Nội

³Viện Vật liệu Xây dựng, 235 Nguyễn Trãi, phường Thanh Xuân Trung, quận Thanh Xuân, TP. Hà Nội

TỪ KHÓA

Chất bán dẫn TiO₂
Na₂TiO₃
gC₃N₄-TNTs/TiO₂ thanh nano
Sợi nano
Chiếu xạ ánh sáng mặt trời

TÓM TẮT

Các vật liệu Na₂TiO₃/TiO₂ và 5%gC₃N₄-Na₂TiO₃/TiO₂ (TNTs/TiO₂ và 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂) được tổng hợp từ nguyên liệu đầu Degussa P25 (TiO₂). Vật liệu đã được khảo sát đặc tính cấu trúc theo các phương pháp XRD, SEM, EDX và phổ UV-vis. Tính chất xúc tác quang cũng đã được khảo sát cho phân hủy chất màu metylen xanh (MB) dưới chiếu xạ bởi ánh sáng mặt trời. Các vật liệu TNTs/TiO₂ và 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ được cho thấy là có hình dạng hạt tinh thể ở dạng thanh nano với chiều dài thanh ~5-10 μm và chiều rộng thanh ~80-100 nm. Degussa P25 thương mại có hình dạng hạt tinh thể hình cầu với kích thước 40-60 nm, được sử dụng làm mẫu so sánh. Vật liệu pha tạp 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ có kích thước tinh thể trung bình (d_{TiO₂anata} = 5,02 nm; d_{TNTs} = 14,53 nm) nhỏ hơn vật liệu không pha tạp TNTs/TiO₂. Năng lượng khe trống của 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ (E_g = 3,12 eV) cũng được giảm nhỏ hơn so với vật liệu TNTs/TiO₂ (E_g = 3,21 eV). Hiệu quả xúc tác quang của 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ làm phân hủy chất màu metylen xanh (MB) dưới chiếu xạ ánh sáng mặt trời đạt được cao nhất (78,8 %) so với vật liệu không pha tạp TNTs/TiO₂ và vật liệu so sánh Degussa P25 (đạt hiệu suất tương ứng là 42,6 % và 28 %).

KEYWORDS

TiO₂ Semiconductor
Na₂TiO₃
gC₃N₄-TNTs/TiO₂ nanorods
Nanofibers
Sunlight Irradiation

ABSTRACT

The Na₂TiO₃/TiO₂ and 5%gC₃N₄-Na₂TiO₃/TiO₂ (TNTs/TiO₂ and 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂) were synthesized from the Degussa P25 (TiO₂) commercial material. The material's structural properties were investigated by methods such as XRD, SEM, EDX and UV-vis spectra. Their photocatalytic properties have also been investigated for the degradation of methylene blue (MB) dye under sunlight irradiation. The TNTs/TiO₂ and 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ materials were shown to have a crystalline grain shape in the form of nanorods with bar length ~5-10 μm and bar width ~80-100 nm. The commercial Degussa P25 has a spherical crystalline grain shape with a size of 40-60 nm used as a comparison sample. The average crystal size of the 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ sample (d_{TiO₂anata} = 5.02 nm; d_{TNTs} = 14.53 nm) was smaller than that of the TNTs/TiO₂ undoped samples. The gap band energy of 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ sample (E_g = 3.12 eV) was also reduced smaller than that of TNTs/TiO₂ sample (E_g = 3.21 eV). The photocatalytic efficiency of 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ sample for degradate methylene blue (MB) dye under sunlight irradiation was the highest (78.8%) compared with the TNTs/TiO₂ undoped sample and the commercial Degussa P25 sample (42.6% and 28%, respectively).

1. Giới thiệu

TiO₂ đã được biết đến là chất bán dẫn với khe trống rộng (E_g ≈ 3,2 eV đối với TiO₂ dạng anata và E_g ≈ 3,0 eV đối với TiO₂ dạng rutin). Chất bán dẫn TiO₂ có nhiều ưu điểm nổi trội như hoạt tính xúc tác quang tốt, không có độc tính, bền về mặt hóa học và sinh học, giá thành rẻ,... TiO₂ được nghiên cứu trong nhiều lĩnh vực ứng dụng rộng làm pin mặt trời màng mỏng, tế bào quang điện, sensor khí, vật liệu tự làm sạch, vật liệu chống sương mù, vật liệu cho xử lý môi

trường làm sạch nguồn nước thải... [1-3]. Tuy nhiên, mặt hạn chế của vật liệu TiO₂ là: khe trống rộng nên chỉ thực hiện các phản ứng quang hóa trong vùng tử ngoại; tốc độ tái kết hợp cặp điện tử- lỗ trống (e⁻, h⁺) quang sinh trong phản ứng quang hóa là nhanh nên đã làm giảm rõ rệt hiệu suất phản ứng; hình dạng hạt tinh thể của TiO₂ chế tạo được từ các phương pháp truyền thống thì đa số chỉ ở dạng hạt hình cầu nano, khó để thực hiện việc điều chỉnh được các hạng hạt tinh thể hình que, sợi, thanh, râu hay hình hoa nano... mà những hình dạng hạt tinh thể biến dạng này của vật liệu đã được xác nhận

*Liên hệ tác giả: dung.tangoc@hust.edu.vn

Nhận ngày 13/11/2021, sửa xong ngày 03/01/2022, chấp nhận đăng 08/09/2022

Link DOI: <https://doi.org/10.54772/jomc.05.2022.409>

là một trong những biện pháp làm giảm tốc độ tái kết hợp cặp e^- , h^+ quang sinh. Do đó cũng là một trong những biện pháp để làm tăng cao hơn hiệu suất phản ứng quang hóa của vật liệu [1,2,4-7].

Gần đây, nhiều nghiên cứu đã chú ý đến hệ vật liệu nano Na_2TiO_3 (TNTs) làm vật liệu ghép trong những ứng dụng của vật liệu có phản ứng quang hóa. Vật liệu Na_2TiO_3 có khe trống rộng ($E_{g(\text{gián tiếp})} \approx 3,61 \text{ eV}$, $E_{g(\text{trực tiếp})} \approx 3,88 \text{ eV}$). Tuy nhiên, ưu điểm của vật liệu là dễ dàng để chế tạo được ở dạng hạt tinh thể dạng sợi hoặc thanh nano [7-9]. Do vậy, việc nghiên cứu để chế tạo vật liệu ghép nano $\text{Na}_2\text{TiO}_3/\text{TiO}_2$ (TNTs/ TiO_2) hoặc pha tạp thêm với loại vật liệu có khe trống hẹp như gC_3N_4 ($E_g \approx 2,7 \text{ eV}$) sẽ là hy vọng có cơ sở để làm giảm được khe trống rộng của vật liệu ban đầu, làm kéo dài được thời gian sống của cặp e^- , h^+ quang sinh. Dẫn đến nâng cao được hiệu suất trong các phản ứng quang hóa của vật liệu [4-9].

Trong nghiên cứu này, chúng tôi trình bày “Khảo sát đặc tính cấu trúc và tính chất xúc tác quang của vật liệu thanh nano 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 , TNTs/ TiO_2 và vật liệu Degussa P25 Titan dioxide thương mại ($\text{TiO}_2\text{P25}$) trong phân hủy metylen xanh (MB) dưới chiếu xạ ánh sáng mặt trời”.

2. Thực nghiệm

2.1. Hóa chất

Các hóa chất sử dụng: Urea ($(\text{NH}_2)_2\text{CO} \geq 46,3 \%$, AR-Vietnam); Thiourea ($(\text{NH}_2)_2\text{CS} \geq 99 \%$, AR- China); Natri hidroxit ($\text{NaOH} \geq 90 \%$, AR- China); Degussa P25 Titan dioxide thương mại ($\text{TiO}_2\text{P25} \geq 99,9 \%$, -Đức); nước cất 2 lần.

2.2. Quy trình thực nghiệm

Chế tạo vật liệu thanh nano TNTs/ TiO_2 và 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 : Hòa tan đều 0,01 mol bột thương mại Degussa Titan dioxide ($\text{TiO}_2\text{P25}$) vào 100 mL dung dịch NaOH 10M trên máy khuấy từ tốc độ 250 rpm trong 10 phút. Thêm tiếp vào dung dịch hỗn hợp này một lượng là 5% mol bột nano gC_3N_4 , được tính so với số mol của Ti^{4+} (bột nano gC_3N_4 được chế tạo theo phần nghiên cứu của chúng tôi bởi phương pháp nung hỗn hợp Urea ($(\text{NH}_2)_2\text{CO}$) và Thiourea ($(\text{NH}_2)_2\text{CS}$) ở tỷ lệ mol 1:1 tại 500°C trong 2 giờ, và đã được trình bày kỹ hơn ở báo cáo trước của chúng tôi). Dung dịch hỗn hợp sau đó để khuấy đồng đều thêm 10 phút nữa rồi cho chuyển vào bình thủy nhiệt và đặt ở chế độ thủy nhiệt 150°C trong 24 giờ. Bột nhào thu được sau thủy nhiệt đem rửa sạch bằng ly tâm nhiều lần với nước cất 2 lần đến điểm đo pH=7. Bột sạch sau rửa ly tâm được đem sấy 90°C qua đêm. Sản phẩm mẫu thu được là bột màu trắng sạch mịn với ký hiệu mẫu là 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 .

Mẫu vật liệu TNTs/ TiO_2 được chế tạo hoàn toàn tương tự như quy trình trên nhưng không cho bổ sung thêm bột nano gC_3N_4 . Mẫu bột thương mại Degussa Titan dioxide ($\text{TiO}_2\text{P25}$) cũng được sử dụng làm mẫu so sánh trong phần khảo sát này. Các mẫu vật liệu chế tạo TNTs/ TiO_2 , 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 và mẫu so sánh $\text{TiO}_2\text{P25}$ được

khảo sát các đặc tính cấu trúc và tính chất xúc tác quang phân hủy chất màu hữu cơ dưới chiếu xạ bởi ánh sáng mặt trời.

+ Phép đo các đặc tính của vật liệu khảo sát gồm: Phương pháp nhiễu xạ tia X (XRD, X'pert Pro (PANalytical), tia bức xạ $\text{Cu-K}\alpha$ ($\lambda = 1.54065 \text{ \AA}$), tốc độ quét 0.03°/2s, góc quét $2\theta \approx 25-75^\circ$); phương pháp hiển vi điện tử quét/ phổ tán xạ năng lượng EDX (SEM/EDX, HITACHI TM4000 Plus); phương pháp phổ hấp thụ UV-Vis rắn (DRUV-Vis, Jasco V-750) với sử dụng quả cầu tích hợp 60 mm (ISV-922), tốc độ quét 200 nm/min. Phương pháp phổ hấp thụ UV-Vis lỏng thực hiện trên thiết bị 8453 UV-Visible Spectrophotometer (Agilent 8453).

2.3. Khảo sát tính chất xúc tác quang

Tính chất xúc tác quang của các mẫu vật liệu khảo sát TNTs/ TiO_2 , 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 và mẫu so sánh $\text{TiO}_2\text{P25}$ đã được làm thực nghiệm bằng phản ứng phân hủy dung dịch chất màu metylen xanh (MB -công thức phân tử là $\text{C}_{16}\text{H}_{18}\text{ClN}_3\text{S}\cdot 3\text{H}_2\text{O}$). Tiến hành chuẩn bị 3 cốc thủy tinh pyrex 100 mL. Mỗi cốc thủy tinh được lấy vào chính xác 0,015g mẫu bột vật liệu (TNTs/ TiO_2 , 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 và $\text{TiO}_2\text{P25}$). Tiếp theo, thêm vào mỗi cốc thủy tinh đó 50mL dung dịch chất màu metylen xanh (MB), bổ sung thêm 0,028 gL^{-1} của dung dịch H_2O_2 . Các dung dịch hỗn hợp này cho khuấy tới 30 phút để đạt cân bằng hấp phụ-nhả hấp. Sau đó, dung dịch hỗn hợp được đem khuấy dưới chiếu xạ bởi ánh sáng mặt trời (thực nghiệm khảo sát được tiến hành trong ngày nắng nhiều). Sau mỗi khoảng thời gian chiếu sáng mặt trời 10 phút, dung dịch được trích ra 2 mL, đem li tâm lọc lấy dung dịch trong, sau đó đem đo độ hấp thụ trên máy quang phổ Agilent 8453 (tại bước sóng cực đại của dung dịch MB là $\lambda = 660 \text{ nm}$). Hiệu suất xúc tác quang phân hủy dung dịch chất màu MB được xác định theo công thức (1):

$$H (\%) = (C_0 - C) / C_0 \times 100 (\%) \quad (1)$$

Với C_0 , C lần lượt là nồng độ của chất phản ứng lúc ban đầu và ở thời điểm t (mg/L).

3. Kết quả thực nghiệm

3.1. Kết quả nhiễu xạ tia X (XRD)

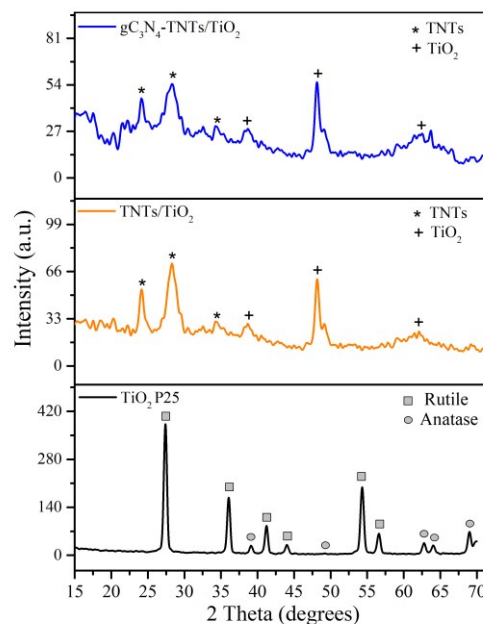
Hình 1 thể hiện kết quả nhiễu xạ tia X (XRD) của các mẫu TNTs/ TiO_2 , 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 và mẫu so sánh $\text{TiO}_2\text{P25}$. Trên hình phổ XRD có thể thấy: mẫu TNTs/ TiO_2 và 5% gC_3N_4 - TNTs/ TiO_2 đều xuất hiện các đỉnh nhiễu xạ (pic nhiễu xạ) ở các vị trí góc nhiễu xạ $2\theta \approx 23,5^\circ$, $28,2^\circ$, $34,2^\circ$ tương ứng với các họ mặt mạng tinh thể (211), (310), (321) của pha tinh thể Na_2TiO_3 (ký hiệu là: TNTs) [8-9]. Thêm đó, các mẫu TNTs/ TiO_2 và 5% gC_3N_4 - TNTs/ TiO_2 còn có các pic nhiễu xạ ở các vị trí góc nhiễu xạ $2\theta \approx 38,2^\circ$, $48,3^\circ$, $62,5^\circ$ tương ứng với các họ mặt mạng tinh thể (112), (200), (204) của pha tinh thể TiO_2 anatata [2-5] (trên phổ XRD của hai mẫu TNTs/ TiO_2 và gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 được ký hiệu: (*) là pic của pha tinh thể Na_2TiO_3 ; (+) là pic của pha tinh thể TiO_2 anatata (A)). Ngoài ra, trên hình phổ XRD của mẫu gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 không quan sát thấy có pic đặc trưng của

gC_3N_4 , điều này có thể là do sự pha tạp 5% của gC_3N_4 vào vật liệu TNTs/ TiO_2 được cho là lượng pha tạp nhỏ. Các mẫu TNTs/ TiO_2 và gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 cũng không quan sát thấy các pic của Ti hay Na, điều này cho thấy là mẫu vật liệu TNTs/ TiO_2 và gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 chế tạo được tồn tại ở hai pha tinh thể Na_2TiO_3 (TNTs) và TiO_2 dạng anata. Phổ nhiễu xạ của mẫu so sánh TiO_2 P25 cho thấy là tồn tại ở hai pha tinh thể TiO_2 anata và rutin (ký hiệu vị trí pic trên phổ XRD mẫu TiO_2 P25 là: TiO_2 anata (A); TiO_2 rutin(R)).

Áp dụng phương pháp Debye-Scherrer [3] dựa vào độ bán mở rộng vạch (FWHM $-\beta$) của pic có cường độ mạnh nhất cho mỗi pha tinh thể từ phổ XRD, tính được kích thước tinh thể trung bình của các mẫu 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 , TNTs/ TiO_2 và mẫu so sánh TiO_2 P25. Kết quả tính được thể hiện ở Bảng 1.

Theo kết quả tính toán nhận được ở Bảng 1 cho thấy: các mẫu vật liệu chế tạo 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 , TNTs/ TiO_2 và mẫu so sánh TiO_2 P25 đều có kích thước tinh thể trung bình cỡ nano-mét; mẫu 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 có kích thước tinh thể trung bình của 2 pha tinh thể TiO_2 anata ($d_{TiO_2anata} = 5,02$ nm) và TNTs ($d_{TNTs} = 14,53$ nm) đều tương ứng nhỏ hơn so với mẫu TNTs/ TiO_2 ($d_{TiO_2anata} = 5,8$ nm và $d_{TNTs} = 18,36$ nm). Điều này có thể được giải thích là do có sự pha tạp thêm 5% gC_3N_4 đã làm ngăn cản sự phát triển lớn lên các tinh thể, dẫn đến làm giảm được kích thước tinh thể của vật liệu được pha tạp hơn so với vật liệu không pha tạp [4-6]. Việc làm giảm được kích thước tinh thể trung bình của vật liệu đã được cho là một trong những lợi thế làm nâng cao hiệu quả xúc tác quang

trong phân hủy chất màu, ứng dụng trong lĩnh vực xử lý nước thải công nghiệp [2-5].

Hình 1. Phổ XRD của các mẫu thanh nano 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 , TNTs/ TiO_2 và mẫu so sánh TiO_2 P25.

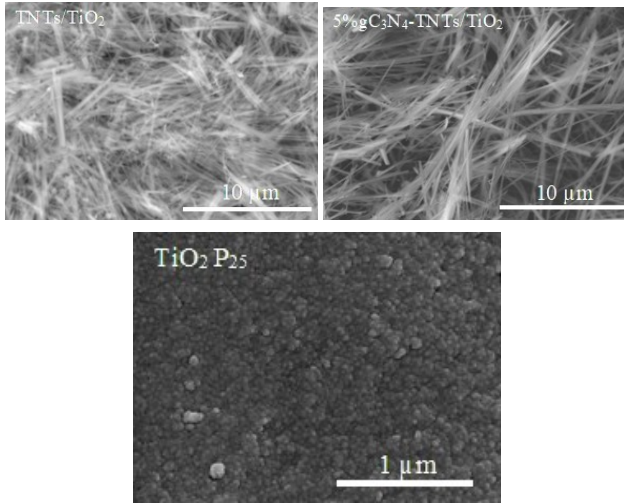
Bảng 1. Vị trí pic tương ứng với cường độ mạnh nhất của mỗi pha tinh thể từ phổ XRD, d_{hkl} và kích thước tinh thể trung bình của các mẫu vật liệu 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 , TNTs/ TiO_2 và mẫu so sánh TiO_2 P25.

Mẫu vật liệu	Vị trí 2θ của pic cường độ mạnh nhất từ phổ XRD			$\beta_{(310)}$	$\beta_{(200)}$	$\beta_{(110)}$	Kích thước tinh thể trung bình (nm)		
	vị trí (310) (Na_2TiO_3)	vị trí (200) (TiO_2 A)	vị trí (110) (TiO_2 R)				tinh thể Na_2TiO_3 (TNTs)	tinh thể TiO_2 A	tinh thể TiO_2 R
5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2	28,32	48,2	-	1,8	0,82	-	5,02	14,53	-
TNTs/ TiO_2	28,3	48,25	-	1,56	0,65	-	5,8	18,36	-
TiO_2 P25	-	-	27,35	-	-	0,5	-	-	15,42

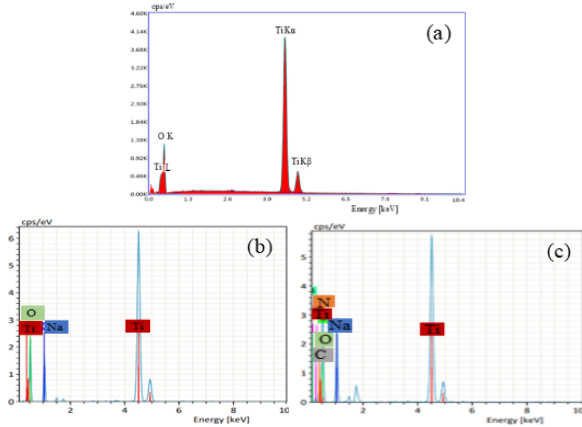
3.2. Kết quả hiển vi điện tử quét (SEM)

+ Kết quả hiển vi điện tử quét (SEM): Hình 2 là kết quả hiển vi điện tử quét (SEM) của các mẫu vật liệu TNTs/ TiO_2 , 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 và mẫu so sánh TiO_2 P25. Trên hình SEM cho thấy các mẫu TNTs/ TiO_2 và 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 đều có cấu trúc tinh thể dạng thanh nano dài và mảnh, với kích thước chiều dài thanh cỡ khoảng 5-10 μm , kích thước rộng của thanh cỡ 80-100 nm. Tuy nhiên, có thể quan sát thấy ở mẫu 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 có sự phân bố của các thanh nano được định hướng hơn, đồng đều hơn và độ xấp cao hơn. Ở mẫu so sánh TiO_2 P25 cho thấy là hình dáng hạt tinh thể dạng hình cầu, xếp khít nhau và được phân bố tương đối đồng đều trên bề mặt vật liệu, kích thước hạt hình cầu cỡ khoảng 40-60 nm.

+ Kết quả phổ tán xạ năng lượng (EDX): Phổ tán xạ năng lượng của mẫu so sánh TiO_2 P25 (a) và các mẫu vật liệu chế tạo TNTs/ TiO_2 (b), 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 (c) được thể hiện trên Hình 3(a,b,c). Trên Hình 3a là phổ EDX của mẫu so sánh TiO_2 P25 cho quan sát thấy là chỉ gồm có pic của các nguyên tố Ti ($K\alpha$, $K\beta$, L) và O (L), thuộc thành phần các nguyên tố của vật liệu TiO_2 . Trên Hình 3b là phổ EDX của mẫu TNTs/ TiO_2 cho quan sát thấy là gồm các pic của các nguyên tố Na, Ti và O, thuộc thành phần các nguyên tố của 2 pha tinh thể TiO_2 và Na_2TiO_3 (TNTs). Trên Hình 3c là phổ EDX của mẫu 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 cho quan sát thấy là ngoài pic của các nguyên tố Na, Ti và O thì còn có thêm pic của các nguyên tố C và N. Điều này cho thấy, mẫu vật liệu chế tạo 5% gC_3N_4 -TNTs/ TiO_2 là có thành phần các nguyên tố của các pha tinh thể TiO_2 , Na_2TiO_3 (TNTs) và gC_3N_4 .

Hình 2. Hình vi điện tử quét của các mẫu thanh nano 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂, TNTs/TiO₂ và mẫu so sánh TiO₂P25.

Hình 3. Phổ tán xạ năng lượng EDX của mẫu TiO₂P25 (a), mẫu TNTs/TiO₂ (b) và mẫu 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ (c)

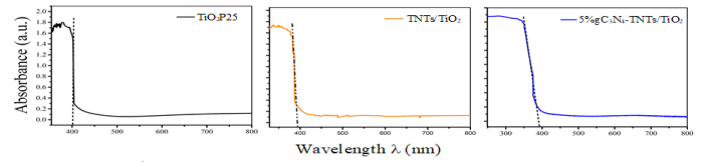
3.3. Kết quả phổ hấp thụ UV-Vis

Hình 4 là phổ hấp thụ UV-Vis của mẫu so sánh TiO₂P25 và các mẫu vật liệu TNTs/TiO₂, 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂. Trên phổ hấp thụ UV-vis Hình 4 cho thấy, mẫu so sánh TiO₂P25 có bờ hấp thụ nằm trong vùng bước sóng tử ngoại gần ($\lambda \leq 400$ nm). Mẫu TNTs/TiO₂ và mẫu 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ cũng có bờ hấp thụ nằm trong vùng bước sóng tử ngoại gần ($\lambda \leq 396-398$ nm). Phổ hấp thụ UV-vis rắn của các mẫu TiO₂P25 và TNTs/TiO₂, 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ đo được ở thực nghiệm này là phù hợp với các tài liệu [2,3,5,9].

Năng lượng vùng cấm Eg của các mẫu vật liệu được xác định bằng áp dụng công thức (2) [2].

$$Eg = \frac{1239.5}{\lambda} \tag{2}$$

Trong đó, bước sóng λ trong công thức được xác định là giao điểm của đường tiếp tuyến với bờ hấp thụ mở rộng từ phổ UV-vis với trục hoành (trục λ). Kết quả xác định giá trị năng lượng vùng cấm Eg của các mẫu vật liệu được thể hiện ở Bảng 2.

Hình 4. Phổ hấp thụ UV-Vis của mẫu so sánh TiO₂P25 và các mẫu thanh nano TNTs/TiO₂, 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂.

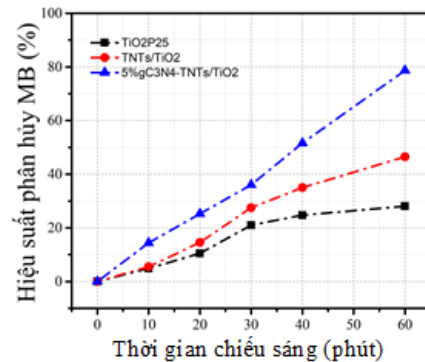
Bảng 2. Năng lượng vùng cấm Eg của mẫu so sánh TiO₂P25 và các mẫu TNTs/TiO₂, 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂.

Mẫu vật liệu	TiO ₂ P25	TNTs/TiO ₂	5%gC ₃ N ₄ -TNTs/TiO ₂
Giá trị λ (nm)	400	396	398
Eg (eV)	3,09	3,21	3,12

Theo kết quả tính toán giá trị Eg ở Bảng 1 cho nhận xét: Mẫu TiO₂P25 có giá trị năng lượng vùng cấm Eg $\approx 3,09$ eV là phù hợp theo các tài liệu tham khảo [2,5]. Mặt khác cũng cho thấy, giữa phương pháp tính giá trị năng lượng vùng cấm Eg theo công thức (1) và phương pháp tính giá trị năng lượng vùng cấm Eg theo hàm Taus là có sự lệch nhau, nhưng độ lệch giá trị tính toán này nằm trong phạm vi chấp nhận được [2,9]. Mẫu vật liệu có sự pha tạp thêm 5%gC₃N₄ (5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂) đã làm thu hẹp được năng lượng vùng cấm Eg hơn so với vật liệu không pha tạp TNTs/TiO₂.

3.4. Kết quả khảo sát tính chất xúc tác quang

Hình 5 là đồ thị khảo sát hiệu suất xúc tác quang phân hủy dung dịch chất màu xanh metylen (MB) của các mẫu vật liệu TNTs/TiO₂, 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ và mẫu so sánh TiO₂P25. Trên Hình 5 có thể thấy, mẫu so sánh TiO₂P25 đạt hiệu suất xúc tác quang 28% trong phân hủy chất màu MB sau 60 phút chiếu ánh sáng mặt trời. Mẫu TNTs/TiO₂ đạt hiệu suất xúc tác quang 42,6% trong phân hủy chất màu MB sau 60 phút chiếu ánh sáng mặt trời. Mẫu 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂ đạt hiệu suất xúc tác quang cao nhất 78,8% trong phân hủy chất màu MB sau 60 phút chiếu ánh sáng mặt trời.

Hình 5. Hiệu suất xúc tác quang phân hủy dung dịch chất màu MB dưới chiếu xạ ánh sáng nhìn thấy của mẫu so sánh TiO₂P25 và các mẫu TNTs/TiO₂, 5%gC₃N₄-TNTs/TiO₂.

Điều này có thể giải thích: trong phổ ánh sáng mặt trời (trong ngày nắng nhiều) thì đều có tới khoảng 5% là tia tử ngoại (UV). Các mẫu vật liệu với giá trị năng lượng vùng cấm $E_g \approx 3.09-3.21$ eV, kích thích được bước sóng ánh sáng $\lambda \approx 380-400$ nm, tương ứng với bước sóng ánh sáng thuộc vùng tử ngoại gần. Do vậy các mẫu vật liệu trong khảo sát trên $\text{TiO}_2\text{P25}$, TNTs/TiO_2 và $5\%g\text{C}_3\text{N}_4\text{-TNTs}/\text{TiO}_2$ vẫn đạt được hiệu quả xúc tác quang phân hủy chất màu hữu cơ (MB) dưới chiếu ánh sáng mặt trời là phù hợp. Tuy nhiên, mẫu $5\%g\text{C}_3\text{N}_4\text{-TNTs}/\text{TiO}_2$ đạt hiệu suất xúc tác quang cao hơn hẳn (78,8%) còn có lý do, đó là sự tái kết hợp của cặp điện tử-lỗ trống (e^- , h^+) quang sinh trong mẫu pha tạp $5\%g\text{C}_3\text{N}_4$ được giảm hơn hẳn. Điều này, dẫn tới làm tăng hiệu quả xúc tác quang của vật liệu pha tạp cũng như vật liệu được xử lý bề mặt[2-7].

4. Kết luận

Từ các kết quả khảo sát trên rút ra một số kết luận sau:

- Vật liệu TNTs/TiO_2 và $5\%g\text{C}_3\text{N}_4\text{-TNTs}/\text{TiO}_2$ được tổng hợp từ nguyên liệu đầu Degussa P25 thương mại ($\text{TiO}_2\text{P25}$) có dạng thanh nano với kích thước chiều dài thanh cỡ khoảng 5-10 μm , kích thước rộng của thanh cỡ 80-100 nm. Trong khi mẫu so sánh $\text{TiO}_2\text{P25}$ có dạng hạt hình cầu với kích thước 40-60 nm. Phổ EDX cho xác định là trong các mẫu vật liệu khảo sát chỉ chứa các nguyên tố cấu thành lên thành phần pha tinh thể của mỗi vật liệu tương ứng và không chứa nguyên tố lạ khác.

- Với việc pha tạp thêm $5\%g\text{C}_3\text{N}_4$ vào TNTs/TiO_2 đã làm giảm kích thước tinh thể trung bình ($d_{\text{TiO}_2\text{anata}} = 5,02$ nm; $d_{\text{TNTs}} = 14,53$ nm) so với mẫu không pha tạp TNTs/TiO_2 ($d_{\text{TiO}_2\text{anata}} = 5,8$ nm và $d_{\text{TNTs}} = 18,36$ nm). Năng lượng vùng cấm E_g của mẫu $5\%g\text{C}_3\text{N}_4\text{-TNTs}/\text{TiO}_2$ cũng được làm thu hẹp hơn so với mẫu không pha tạp TNTs/TiO_2 ($E_{g(5\%g\text{C}_3\text{N}_4\text{-TNTs}/\text{TiO}_2)} = 3,12$ eV, $E_{g(\text{TNTs}/\text{TiO}_2)} = 3,21$ eV). Mẫu $5\%g\text{C}_3\text{N}_4\text{-TNTs}/\text{TiO}_2$ đạt hiệu suất xúc tác quang phân hủy chất màu metylen xanh (MB) dưới chiếu xạ ánh sáng mặt trời là 78,8%, cao hơn hẳn so với mẫu không pha tạp TNTs/TiO_2 và mẫu so sánh $\text{TiO}_2\text{P25}$ (hiệu suất đạt tương ứng là 42,6% và 28%).

Tài liệu tham khảo

- [1]. Akira Fujishima, Kazuhito Hashimoto, Toshiya Watanabe. TiO_2 photocatalysis Fundamentals and Applications, Printed in Japan by Koyo Printing Co.,Ltd, First Edition, (1999).
- [2]. S. Wang, J.S. Lian, W.T. Zheng, Q. Jiang. Photocatalytic property of Fe doped anatase and rutile TiO_2 nanocrystal particles prepared by sol-gel technique, Applied Surface Science 2-6 (2012). <http://dx.doi.org/10.1016/j.apsusc.2012.09.040>.
- [3]. Yulong Liao, Peng Deng, Xiaoyi Wang, Dainan Zhang, Faming Li, Qinghui Yang, Huaiwu Zhang and Zhiyong Zhong. A Facile Method for Preparation of $\text{Cu}_2\text{O}-\text{TiO}_2$ NTA Heterojunction with Visible- Photocatalytic Activity, Nanoscale Research Letters 3:221 (2-8) (2018). <https://doi.org/10.1186/s11671-018-2637-8>.
- [4]. Kang Hu, Ruiqi Li, Chenlu Ye, Anqi Wang, Weiqi Wei, Di Hu, Rongliang Qiu, Kai Yan. Facile synthesis of Z-scheme composite of TiO_2 nanorod/ $g\text{-C}_3\text{N}_4$ nanosheet efficient for photocatalytic degradation of ciprofloxacin, Journal of Cleaner Production, JCLP 120055 1-31 (2020). <https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2020.120055>.
- [5]. Hongjian Yan, Haoxin Yang. $\text{TiO}_2\text{-}g\text{C}_3\text{N}_4$ composite materials for photocatalytic H_2 evolution under visible light irradiation, Journal of Alloys and Compounds, 509 L26-L29 (2011). Doi:10.1016/j.jallcom.2010.09.201.
- [6]. Mengyao Liu, Rui Zhou, Zhekun Chen, Huangping Yan, Jingqin Cui, Wanshan Liu, Jia Hong Pan and Minghui Hong. Tunable Hierarchical Nanostructures on Micro-Conical Arrays of Laser Textured TC_4 Substrate by Hydrothermal Treatment for Enhanced Anti-Icing Property, Coatings 10 450(1-13) (2020). Doi:10.3390/coatings10050450.
- [7]. Matthew D. Wadge, Bryan W. Stuart, Kathryn G. Thomas, David M. Grant. Generation and characterisation of gallium titanate surfaces through hydrothermal ion-exchange processes, Materials and Design 155 264-277 (2018). <https://doi.org/10.1016/j.matdes.2018.05.060>.
- [8]. Shufeng Song, Masashi Kotobuki, Yingqian Chen, Sergei Manzhos, Chaohe Xu, Ning Hu & Li Lu. Na-rich layered $\text{Na}_2\text{Ti}_{1-x}\text{Cr}_x\text{O}_3$ ($x = 0, 0.06$): Na-ion battery cathode materials with high capacity and long cycle life, Scientific Reports, 7: 373 (1-10) (2017). [Doi:10.1038/s41598-017-00346-x](https://doi.org/10.1038/s41598-017-00346-x).
- [9]. Fancheng Meng, Yahui Liu, Lina Wang, Desheng Chen, Hongxin Zhao, Weijing Wang, Tao Qi. Structural, vibrational, and thermodynamic properties of $\gamma\text{-Na}_2\text{TiO}_3$: first-principles and experimental studies, Ceramics International, CER116571 (1-33) (2017). <https://doi.org/10.1016/j.ceramint.2017.10.152>.